

Yhteiskunta-alan korkeakoulutettujen lausunto sosiaaliturvakomitean välimietinnöstä

4. Työttömyysturva, työllisyyden edistäminen ja osittainen työllistyminen (välimietinnön ehdotukset 8 ja 9). 4.1 Komitea ehdottaa, että työmarkkinatuen toimivuutta ja uudistamistarpeita selvitetään tilanteissa, joissa työmarkkinoille pääsy tai niille palaaminen on vaikeutunut. Mitä tilanteita ehdotetun selvityksen tulisi koskea?

YKA kannattaa ehdotuksen 8 kirjausta siitä, että jatkotyöstössä kiinnitetään erityistä huomiota tilanteisiin, joissa työllistytään rinnakkaisesti sekä palkkatyössä että yrittäjänä. Jatkotyöstössä tarkasteluun tulee ottaa erikseen työnteon eri muotoja yhdistelevä sosiaaliturva, kuten yhdistelmävakuutus. Nykyjärjestelmä on erityisen ongelmallinen tilanteissa, joissa yhdistellään useampaan työnteon muotoa. Tilanteissa, joissa toimeentulo koostuu sekä palkka- että yritystulosta, tulee työttömyysturvan mahdollistaa kummankin tuloslähteen vakuuttaminen työttömyyden varalta.

Edellisen lisäksi YKAN saamista jäsenyhteydenotoissa on noussut esille yritystoiminnan aloittamiseen liittyvät haasteet työttömänä. Työllistyminen yritystoiminnasta ei nykyisellään estä päivärahan maksamista neljän ensimmäisen kuukauden aikana yritystoiminnan aloittamisesta. Sosiaaliturvauudistuksessa tulisi tarkastella tämän ajanjakson pidentämistä esimerkiksi kasvattamalla se neljästä kuukaudesta kahdeksaan. Tämä tukisi sosiaaliturvauudistuksen tavoitetta työn ja sosiaaliturvan nykyistä joustavammasta yhteensovittamisesta muuttuvissa elämäntilanteissa.

5. Opiskelu ja osaamisen kehittäminen (välimietinnön ehdotukset 10, 11 ja 12)

5.1 Komitea ehdottaa, että etuusjärjestelmän tulee tukea ihmisten jatkuvaa oppimista ja edistää osallistumisen tasa-arvoa. Miten etuusjärjestelmää tulisi uudistaa, jotta se parantaisi osallistumisen tasa-arvoa ja tukisi jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmän uudistamista?

YKA kannattaa kirjauksia osaamisen ja jatkuvan oppimisen puolesta, mutta katsoo, että ne ovat sellaisenaan riittämättömät. Opiskelun rajoitteita tulisi purkaa. Osaamisen kehittäminen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti tulisi olla nykyistä laajempaa. Työttömän pitää voida opiskella rajoituksetta, kunhan on samalla työn vastaanottamisvelvoitteen piirissä ja kaikki työttömän työnhakijan normaalit velvoitteet ovat voimassa.

Erityisesti nykytilaa tulisi muuttaa siten, että päätoimisiin opintoihin ei luettaisi muun muassa avoimessa korkeakoulutuksessa suoritettuja opintoja niiden laajuudesta riippumatta sekä jatkotutkintoihin johtavia opintoja yliopistossa. Määritelmän laajentamista puoltaa se, että työnhakijalla säilyy jatkossakin työnhakuvelvollisuus. Lisäksi esimerkiksi avoimen opintoja suoritetaan jo nyt työn ohessa eli opinnot eivät muodosta estettä kokoaikatyön vastaanottamiselle.

Omaehtoisesti opiskelevien työnhakuvelvoitteen tarvetta tulisi tarkastella uudestaan. Omaehtoisia opintoja yli kuukauden ajan opiskelevien on 1.1.2023 alkaen pitänyt hakea lähtökohtaisesti neljää työmahdollisuutta kuukaudessa saadakseen työttömyysturvaa (pl. työnhakijat, jotka eivät ole suorittaneet peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta tai työnhakijat, jotka opiskelevat luku- ja kirjoitustaidon opintoja päätoimisesti työttömyysetuudella tuettuna.). Työnhakuvelvoitteen mukaiset osuvat työtarjoukset voivat edistää henkilöiden työllistymistä, mutta tilanne

ei ole täysin ongelmaton. Haasteena on, että työnhakuvelvoite voi hidastaa opintojen suorittamista ja keskeyttää ne kokonaan. Opintojen keskeyttäminen on järjestelmän näkökulmasta epätarkoituksenmukaista, sillä opintojen suorittaminen pohjautuu aina arviointiin aidosta tarpeesta. Olisikin syytä harkita mallia, jossa työnhakuvelvoite painottuisi opintojen loppupuolelle.

5.2 Komitea katsoo, että koulutukseen hakeutumisen tulee olla ensisijaista vailla ammatillista tutkintoa oleville nuorille. Miten nuorten sosiaaliturvaa tulisi uudistaa, jotta etuus- ja palvelujärjestelmien monimutkaisuus ja niiden sisälle asetetut kannustimet eivät aiheuttaisi koulutuksen tai muiden palvelujen ulkopuolelle jäämistä tai jättäytymistä?

Uudistuksen jatkotyöstössä on huolehdittava sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta. Nykyjärjestelmässä alle 25-vuotiaita koskevat erilliset ehdot kuten hakuvelvoite. Alle 25-vuotiaiden työmarkkinatuen ehtona olevasta koulutukseen hakuvelvoitteesta on luovuttava. Velvoitteen sijaan nuorille kohdistetaan työllistymistä ja kouluttautumista edistäviä palveluita sekä ohjaavaa ja hakevaa toimintaa.

5.3 Komitea ehdottaa selvitettäväksi edellytyksiä käynnistää opintotukijärjestelmän kokonaisuudistus. Millainen opintotukijärjestelmän uudistus tukisi opiskeluajan toimeentuloa, sujuvaa opiskelua, tavoiteajassa valmistumista ja opiskelijan hyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta mielekästä opintopolkua?

Opintotukijärjestelmää tulee uudistaa suuntaan, joka mahdollistaa sekä täysipäiväisen opiskelun että työn ja opintojen joustavan yhteensovittamisen. Erityistä huomiota uudistuksessa tulee kiinnittää perheellisten opiskelijoiden toimeentuloon ja hyvinvointiin. Nostamatonta opintolainaa ei pidä katsoa opiskelijan tuloksi viimesijaisen sosiaaliturvan käsittelyssä.

6.2 Komitea ehdottaa lastenhoidon tukien järjestelmän uudistuksen käynnistämistä. Miten ja mistä lähtökohdista lastenhoidon tukien järjestelmää tulisi uudistaa?

YKA kannattaa ehdotusta lastenhoidon tukien järjestelmän uudistamisesta. Ehdotuksessa 15 mainittujen lapsen edun, perheiden valinnanvapauden ja varhaiskasvatuksen palveluiden ja lasten varhaiskasvatusoikeuden toteutumisen lisäksi järjestelmää tulee uudistaa tavalla, joka tukee työn ja hoivan yhdistämistä sekä edistää tasa-arvoista vanhemmuutta ja työelämää.

Eryteisesti tarkasteluun tulisi ottaa kotihoidontuki. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen vuonna 2022 julkaistu tutkimus osoittaa, että euromääräisesti suurempi kotihoidon tuki vähentää keskimäärin äitien työllisyyttä ja ansiotuloja jopa kymmenen vuotta lapsen syntymän jälkeen. Vaikutusta äitien ansiotuloihin mittaava niin sanottu lapsisakko on Suomessa yli 70 prosenttia ensimmäisen lapsen syntymän jälkeen ja vähenee hitaasti noin 20 prosentin tasolle 8–10 vuotta lapsen syntymän jälkeen.

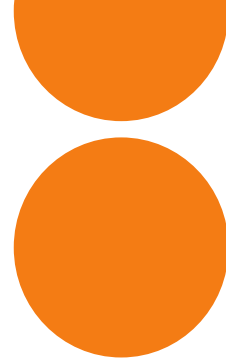
10.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 26 ja 27 osalta?

Ehdotuksissa tulisi huomioida yhä enenevässä määrin yleistyvät tilanteet, joissa eri työnteon tavat limittyvät. Tilanteissa, joissa toimeentulo koostuu sekä palkka- että yritystulosta, tulee työttömyysturvan mahdollistaa kummankin tuloslähteen vakuuttaminen työttömyyden varalta.

11.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 28, 29 ja 30 edistämisesä?

Yhteiskunta-alan
korkeakoulutetut ry

YKA kannattaa ehdotus 29 tehtyä kirjausta purkaa esteitä monipaikkaisen rajat ylittävän etätyön tilanteissa. Selvitystyössä on syytä tarkastella työoikeuden lisäksi myös virkasuhteita ja virkasuhteessa olevan mahdollisuuksia tehdä virkatehtäviään etänä rajat ylittäen.

16. Mitä muuta haluat todeta sosiaaliturvauudistuksesta?

Modernin sosiaaliturvan lähtökohtana on oltava luottamus ihmiseen ja pyrkimys eriarvoisuuden vähentämiseen. Sosiaaliturvan tulee mahdollistaa palkkatyön, yrittämisen, opiskelun, apurahan sekä työttömyys-, sairaus- ja vanhempainvapaakausien limittyminen sekä siirtymät näiden välillä. Sosiaaliturvauudistuksen seuraavassa vaiheessa tämä eri statusten välillä siirtyminen tulee huomioida entistä paremmin ja tarkasteluun tulee ottaa yhdistelmävakuuttamisen mahdollistaminen. Sanktioinnin sijaan sosiaaliturvajärjestelmää tulee kehittää enemmän mahdollistavaksi. Aktiivisuuden eri muotojen on oltava yksilölle mahdollisia.

Lyhyellä tähtäimellä perusturvan minimitasoa on korotettava köyhyyden vähentämiseksi, työttömänä opiskelun rajoitteita purettava ja yksilön oikeutta osasairauspäivärahan käyttöön tulee vahvistaa työkyvyn ylläpitämiseksi ja työhön paluun tukemiseksi. Ansiosidonnaiset etuudet tulee säilyttää osana sosiaaliturvajärjestelmää lakisääteiseen vakuutusturvaan perustuvina etuuksina.

Sosiaaliturvauudistuksessa on pidettävänä mukana henkilöstönäkökulmasta. Uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen vaatii riittävästi resursoitua ja osaavan henkilöstön toteuttamaan uudistuksen toimenpiteitä.

Sosiaaliturvajärjestelmän muutokset tulee tehdä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutukset arvioiden. Erytystä huomiota kiinnitetään naisten ja vähemmistöjen työllisyysasteen ja työmarkkina-aseman parantamiseen sekä sosiaaliturvan yksilökohtaisuuteen.

Lisätietoja:

Johtava asiantuntija Ainomaija Rajoo
ainomaija.rajoo@yka.fi, 050 473 6396